

CONTACT

BLAD

6e Jaargang nr. 21
=====

december 1984
=====

Adres Historische Vereniging Barendrecht:

2e Barendrechtseweg 181, 2991 GK Barendrecht
Telefoon: 01806 - 18142

+::+::+::+::+

BESTUUR

Hr. G. van der Schoor - voorzitter
Rijnstraat 17
tel. 13200

Mw. J.W.E. Kouw - secretaris
Singel 32
tel. 16059

Hr. C.J.A. Volgering - penningmeester
Alsemlhof 4
tel. 15768

Hr. P. van Bergeijk - lid
Ziedewijdsedijk 59
tel. 12252

Hr. W.M. Groenenboom - lid
Voordijk 267
tel. 12617

Hr. J.H. Kleinschmidt - lid
Mr. Thorbeckestraat 33
tel. 13349

Hr. A.M. Overwater - lid
Jaagpad 65
tel. 12152

+::+::+::+::+

REDACTIE

Mw. G.M.H. Eijkenaar-van der Haak Mw. J.W.E. Kouw
Wilhelminastraat 19 Singel 32
tel. 12110 tel. 16059

Illustraties: Mw. H.A. Plomp-Monshouwer
Develsluis 6, Heerjansdam
tel. 01857 - 1923

Hr. J.M.J. Tieman Hr. H. van Herwerden
Vlietweg 12 1e Barendrechtseweg 136
tel. 14103 tel. 12789

+::+::+::+::+

VAN DE REDACTIE

Dit laatste nummer van 1984 is samengesteld uit korte artikelen met een grote afwisseling in onderwerpen.

De heer Van der Schoor geeft op blz. 2 een overzicht van de stand van zaken betreffende het "uitlezen" van de foto's van de verlei-

brieven en de microfilms; op blz. 15 vraagt hij Uw aandacht voor de grafzerken in de N.H. Dorpskerk.

Nu de feestdagen weer naderen, willen wij U laten lezen hoe in het verleden op deze dagen het menu er uitzag.

Mevrouw Eijkenaar was op bezoek bij de heer Vermaas en vernam van hem wat er met de Kerst op tafel kwam.

Ook twee streek(?)recepten kwamen ter sprake, U vindt ze op blz. 5-6. Kennen de lezers ons nog meer streekrecepten verschaffen? Dat vernemen wij gaarne van U voor plaatsing in een van de volgende Contactbladen.

De heer Overwater leverde vier bijdragen, waarvan het eerste een "In Memoriam Mej. Van Loo" is. U vindt het op blz. 7.

Naar aanleiding van de wilsbeschikking van mej. Van Loo, waardoor vele foto's van schoolklassen in ons bezit kwamen, helaas zonder enige aanduiding wie erop voorkomen, geeft de heer Overwater een advies, zie hiervoor blz. 8.

Mevrouw Eijkenaar woonde op 9 november j.l. een lezing van de heer Stam bij. Hij hield deze lezing voor de Werkgroep Bodemonderzoek. Een verslag hiervan treft U aan op blz. 9.

Vervolgens weer twee bijdragen van de heer Overwater. Achtereenvolgens over een 75-jarig huwelijksfeest, op blz. 11 en een verslag van het bezoek dat de ambachtsheer van Barendrecht aan onze gemeente bracht op 20 september, zie blz. 12.

In de afgelopen maanden heeft U wellicht, wandelend tussen de bouwput en het haventje aan de Koedood, de biezenschoven gezien, die in rijen opgesteld stonden te drogen. Iemand die hierover van alles kan vertellen is de heer H. Kraaijeveld. U vindt van hem op blz. 13 een bijdrage over de mattenbies.

De rubriek Boekennieuws is ook een vaste rubriek aan het worden. U vindt op blz. 16 weer nieuwe aankondigingen. Komt U ergens een boekaankondiging tegen, waarvan U denkt dat het van belang is voor onze vereniging, wilt U de redactie dan een kopie sturen? Dan kan deze in het eerstvolgende nummer van het Contactblad worden opgenomen.

BESTUURSMEDEDELINGEN

NIEUWE LEDEN

Slechts drie nieuwe leden dit afgelopen kwartaal, t.w.:

11 sept. 1984:	H.W. Schreuder	te Barendrecht
24 okt.	: A.C. Bos	" Numansdorp"
24 "	: P.C. van Velzen	" Barendrecht

De nieuwe aanwinsten worden in ons volgende nummer opgenomen.

ARCHIEFSTUKKEN VAN WIJLEN JOHAN SCHOP

We schreven hierover in ons Contactblad van september. Van de 73 foto's van verleibrieven en andere akten berichtten wij toen "per vandaag is de helft reeds in bewerking". Tien verschillende personen zijn er mee bezig geweest en praktisch alle "uitschrijvingen" hebben we thans binnen. Ze worden nu gecontroleerd en uitgetypt. De eerste ontvingen wij intussen kant en klaar terug. Hartelijk dank aan allen die met hun deel klaar zijn en sterkte aan de enkele anderen met de laatste loodjes en het uittypen van de juiste teksten.

Microfilms

We kregen tot op heden 26 reacties op onze oproep voor het uitschrijven van de microfilms. Hieruit konden we acht groepjes samenstellen die 's morgens, 's middags of 's avonds - naar eigen getuigenis: met plezier - zo'n twee uur elke week hiermee bezig zijn. Wat zij van de eerste film konden lezen, is uitgeschreven. Momenteel wordt dit gecontroleerd. Daarna dient het te worden uitgetypt. Intussen wordt dan nog gestudeerd op de restanten van film A. De groepen zijn na A aan film B begonnen. Er zijn zes films van het zogenaamde Heerlijkheidsarchief van A t/m F.

Het begin is er. Er wordt hard en serieus aan gewerkt. Daverende, oude nieuwtjes zagen we nog niet. Maar het zijn allemaal stukjes van de grote legpuzzel, die de duizendjarige geschiedenis van Barendrecht betreffen. De heer H. Oldenhof (Rietgors 7, tel. 19273) was zo vriendelijk mij te ontlasten van de leiding - overigens een plezier, maar wel wat teveel tegelijk. Er kan zoveel meer worden opgezet.

Wilt U zich alsnog opgeven? Er is nog plaats en materiaal voldoende.

Het uittypen

Dat geeft wat hoofdbrekens. Het is geen leuk, vlot werk. Zo te zien bevinden zich in de uitschrijvingen veel taalfouten. Hoofdletters waar wij ze niet schrijven. Vreemde, ouderwetse en soms onbekende woorden. En elk woord en elke letter moeten foutloos worden overgetypt, zoals het er staat.

Wie vindt het een interessante uitdaging en wil het eens proberen? U bevordert een goede voortgang, want met dit onderdeel van het geheel vrezen we anders een te grote achterstand te zullen krijgen.

Landkaarten

Ook daarover schreven wij in ons vorige nummer. We moesten het even laten rusten vanwege het werk aan de foto- en filmuitschrijvingen. Er zijn gegadigden - misschien moeten we zelfs een middag- en een avondgroepje maken. Maar eerst dienen we een duidelijke werkwijze op papier te zetten. Daarna volgt nogal wat huiswerk

voor één à twee voormannen. We doen ons best en t.z.t. hoort U meer.

Cursus Oud-Nederlands schrift

Elf personen hebben zich definitief en drie onder enig voorbehoud aangemeld voor bovengenoemde cursus. Van deze elf zijn er zes die ook deelnemen aan het film-uitschrijven. De anderen gaven zich op naar aanleiding van de mededeling in het Contactblad van september, maar mogen graag, wat ons betreft, alvast ervaring komen opdoen bij het uitschrijven van de films.

Intussen zoeken we contacten met bevoegde cursusleiders voor wat betreft hun wens voor tijd, duur, gewenst aantal cursisten en kosten. Daarna zoeken we een geschikt leslokaal. Vervolgens krijgen zij die zich opgaven een uitgewerkt voorstel. Starten half januari 1985? U hoort nader.

Indien U ons één of enkele cursusleiders kunt aanbevelen We houden ons voor elke tip aanbevolen.

G. van der Schoor

FEESTDAGEN IN VROEGER TIJDEN

* * * * *

Met de heer Vermaas heb ik eens gesproken over het vieren van Sinterklaas en Kerstmis in vroeger tijden. En het ging mij specifiek om het eten en drinken op deze feestdagen.

Hij vertelde mij, dat er bij hem thuis wel wat aan Sinterklaas werd gedaan, maar dat het zeker geen cadeaufeest was zoals het tegenwoordig wordt gevierd. Je mocht je schoen zetten en daar zaten dan de volgende dag een paar suikerbeestjes in. 's Avonds bij de koffie was er een stukje boterletter; niet erg groot, want waar velen

moeten delen van één boterletter, daar kun je geen grote stukken snijden. De kinderen kregen een beker chocolademelk, een traktatie die ook 's zaterdags werd geschonken.

Ik vroeg hem naar het kerstmenu uit zijn jeugd. Hij vertelde mij, dat er meestal kip met stoofperen op tafel kwamen en een pudding toe. Natuurlijk wel een kip uit de eigen ren die inmiddels van de leg af was en de stoofperen kwamen vanzelfsprekend ook van de eigen boom. Een enkele keer werd in de herfst al een gans gekocht, die dan verder werd vetgemest voor het kerstmaal. Tegen Kerstmis zou zo'n gans immers te duur zijn om nog te kopen. En als je hem zelf voerde, wist je wat voor eten het beest gekregen had. Aan de smaak was dat goed te proeven.

Met Oudjaar werden altijd oliebolletjes met krenten en rozijnen gebakken en op Nieuwjaarsdag zat er meestal een konijn in de pan. Ook weer uit een hok achter het huis natuurlijk.

Op zondagen in de wintermaanden werden meestal (zelf ingelegde) zoute bonen gegeten met een stukje varkensvlees. Door de week stonden vaker bruine bonen, kool, erwtensoep of hutspot op tafel. Een typisch streekgerecht is spek met peren. De heer Vermaas vertelde mij dat bij zijn zoon nog steeds mensen komen om stoofperen te kopen, waarmee ze dit gerecht maken.

Het recept is als volgt: laag pekelspek in de pan, hele geschilderde stoofperen erop, wat water erbij en dan op een klein vuur laten staan tot de peren rood zijn en het spek gaar is.

Begin november werd het (eigen) varken geslacht en een week voor dit gebeuren werd de spekkuij (een vat met een inhoud van $\pm$ 200 liter) van zolder gehaald. De kuij werd schoongemaakt en vol water gezet om te controleren of hij nergens lek was. Immers, het kleinste naadje waardoor de pekelspek zou kunnen weglopen moest gedicht worden. Het varken zou anders kunnen bederven. Op de afgesproken dag kwam de slager, stak het varken dood en borstelde het af met kokend heet water. Daarna werd het beest opengesneden van kop tot staart, de organen en de ingewanden werden verwijderd en vervolgens werd het varken

op de gek* aan de zwing** gehangen om af te koelen.
's Avonds kwam de slager weer terug om het varken verder uit te benen. De afgesneden stukken vlees werden op zolder op schone lakens gelegd om verder af te koelen en daarna in de spekkuij gedaan met veel zout. Na zes weken was alles goed gepekeld en gereed voor gebruik. De hammen en zijden kwamen na die zes weken uit de pekkel en werden dan nog gerookt. Daarna werden ze aan de schoorsteen op zolder gehangen.
Meestal kreeg je bij de avondboterham een stukje gerookte ham, een enkele keer werd een stuk ham gekookt en dan verdeeld. Omdat je van gerookte ham veel dunnere plakken kunt snijden dan van gekookte, kwam koken niet zo vaak voor.

Vlees braden gebeurde niet vaak en daarom was er ook geen jus bij het eten. In de plaats daarvan werd zout nat (afgietsel van de aardappelen) en wat gesmolten spekvet gebruikt. Tegen het voorjaar waren de mensen weer zo blij, dat ze iets anders konden eten dan kool, bonen of hutspot, dat ze dagen achter elkaar smulden van sla, verse groene sla, met gekookte aardappelen en een ei.

Tot slot nog een laatste streekrecept uit vroeger tijden, dat werd gegeten in plaats van of bij de avondboterham: kalversoren. Dit zijn kleine pannkoekjes (ter grootte van drie-in-de-pan). Men maakte hiervoor een beslag van biest (de eerste melk van een koe, die gekalfd heeft) met bloem, krenten en rozijnen.

Over krenten en rozijnen, dat is één van de dingen die niet veranderd zijn: het olieballen bakken op Oudjaar. Ook nu zullen de komende weken weer heel wat pannen met olie op het vuur worden gezet, net als vroeger.

G.M.H. Eijkenaar-van der Haak

*gek = houten raamwerk dat voorop een boerenkar stond.

**zwing = dwars- of haamhout aan de dissel van een wagen, waaraan de strengen (ineengevlochten touw of ketting) der paarden werden vastgemaakt.

IN MEMORIAM MEJ. H.B.C. VAN LOO

Op woensdag 3 oktober 1984 overleed mej. Hendrika Barendje Cornelia van Loo in de ouderdom van 72 jaar. Voor zeer velen in Barendrecht was zij een goede herinnering aan de lagere school, waar zij klassen had van soms wel 54 kinderen.

Na haar veertigjarig jubileum als onderwijzeres in september 1974 nam zij op 19 december van dat jaar afscheid van het Openbaar Onderwijs. Groot was de belangstelling deze dag, waarop velen van hun waardering blijk gaven. Daarbij was burgemeester Van Hofwegen, die de eremedaille in goud, behorende bij de Orde van Oranje-Nassau, aan haar uitreikte. Barendrechts Fanfare droeg bij aan de luister van dit afscheid.

Op 8 oktober vond hier in Barendrecht de begrafenis van mej. Van Loo plaats, waarbij ons bestuur vertegenwoordigd was door mw. Kouw en mij. Voor de velen, die aan dit laatste afscheid wilden deelnemen, was de aula te klein.

Dat mej. Van Loo belangstelling had voor het werk van onze vereniging, bleek ons toen wij contact kregen met de heer M. Nobel, die de taak had de nalatenschap te regelen. Van hem vernamen wij, dat mej. Van Loo schriftelijk had vastgelegd, dat bepaalde bezittingen voor onze Historische Vereniging bestemd waren. Wij noemen hiervan: één groot aantal foto's van schoolklassen, een uitgebreide verzameling foto's en artikelen betreffende het Oranjehuis, twee schilderijen van Barendrecht, een oorkonde en een felicitatieregister van 1 december 1934 ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum als onderwijzeres aan de Openbare Lagere School te Barendrecht van haar moeder, C.M. van Loo-van der Maden, enz. Wij stelden deze schenking zeer op prijs en hopen, dat ook anderen met soortgelijke bedoelingen deze tijdig vastleggen in een wilsbeschikking.

A.M. Overwater

UW BEZIT AAN STOFFELIJKE HERINNERINGEN

Er zullen weinig leden zijn in onze vereniging, die geen verzameling bezitten van foto's, drukwerken, prentbriefkaarten, kranten, oude voorwerpen, enz.

Bij sommigen is deze verzameling zo klein, dat men zelf deze benaming niet zou gebruiken. Bij anderen bevat de verzameling artikelen, die trots aan anderen worden getoond en waar wij als vereniging jaloers op zouden kunnen zijn. Voor alle bezitters geldt, dat hun bezit uiteindelijk over zal gaan aan anderen of verloren gaat door verwaarlozing of vernietiging. Maar ook stukken, die door vererving of als legaat in iemands bezit komen, kunnen daarbij hun waarde verliezen, omdat de bijbehorende kennis ontbreekt.

Ieder, die zijn verzamelde stukken zuinig bewaart en er prijs op stelt, dat zijn bezit later ook voor anderen waarde heeft, dient er voor te zorgen, dat ook de bijzonderheden niet verloren gaan, die de waarde bepalen of verhogen.

Dat betekent, dat op een portretfoto aan de achterzijde ten minste de naam van de afgebeelde persoon staat vermeld. Dat is het minimum. Daarbij is als regel gewenst het jaartal (of beter nog: de datum) van de opname aan te tekenen. Verder kan de naam worden aangevuld met de jaartallen van geboorte en overlijden. Bij groepsfoto's kan ook vermelding van de plaats en de gelegenheid van belang zijn, dus bijvoorbeeld "op het erf Voordijk 789, vijftigjarig huwelijk echtpaar Jansen-de Vries".

Jammer zou het zijn, als Uw kleinkinderen of Uw achternichten later de foto's van Uw grootouders in bezit krijgen, zonder te weten, dat dit hun voorouders zijn. Voorom deze mogelijkheid, door per eerste gelegenheid Uw belangrijkste familiefoto's aan de achterzijde te merken. Ook als deze in een album van onderschriften zijn voorzien. (Niet met een balpen, dat kan doordrukken en aan de voorzijde zichtbaar worden,)

Jammer zou het zijn, als Uw historische vereniging later een foto van een inmiddels gesloopte boerderij in handen krijgt en zich afvraagt, welke boerderij dit was en of deze soms in Barendrecht stond. Helpt dit te voorkomen!

A.M. Overwater

LEZING VAN DE HEER STAM VOOR DE WERKGROEP BODEMONDERZOEK

Op vrijdag 9 november j.l. werd ten huize van de familie Ratsma een lezing gehouden door de heer Stam, een "amateur", die jarenlange beroepservaring heeft op het gebied van de archeologie. De "schervenclub" van onze vereniging had hem gevraagd een uiteenzetting te geven over alles waar deze actieve groep mee bezig is, dus

- wat is archeologie en waar gaat het om;
- wat is veldverkenning en wat moet je doen;
- wat is een opgraving en wat is er dan te doen.

Als eerste werd gesteld: als amateur weet je zo weinig. Een stelling die ik beslist niet kon onderschrijven. Ik voelde mij als een analfabeet tussen mensen die met literatuur bezig waren. Maar goed, zij vonden dat ze zo weinig wisten en de heer Stam heeft getracht een aantal zaken te verduidelijken, mede aan de hand van dia's en een meegebrachte collectie scherven met namen die mij volslagen onbekend voorkwamen. Als U de namen Andenne of Paffrath hoort, denkt U dan aan aardewerk uit de 11e - 12e eeuw?

Archeologie is, volgens Koenen, de wetenschap van oude historie op grond van bodemvondsten en opgravingen. Na 1550 komen er zoveel geschreven bronnen, afbeeldingen, kaarten, enz., dat het dagelijks leven daaruit grotendeels valt af te leiden. De belangstelling van de beroepsarcheoloog neemt dan af.

Hoe komt men er toe op een bepaalde plaats te gaan graven? Door het bestuderen van oude kaarten en ook op luchtfoto's ziet men soms veranderingen van hoogte die uit vroeger tijden stammen. Dat is aanleiding om een spade in de grond te steken. Maar ook door goed kijken bij bouwputten en bij het graven van nieuwe sloten. Zelfs speuren langs sloten die pas zijn schoongemaakt is van belang, in de aarde die dan uit de sloot gehaald is, kunnen scherven aanwezig zijn. Ook nog dichterbij het oppervlak, zomaar voor onze neus, is soms iets te vinden. In molshopen liggen een enkele keer scherven, die, schoongewassen door de regen, door een amateur-archeoloog worden herkend als van waarde. Tot mijn spijt

moet ik bekennen, dat mij dat nog niet zal gebeuren.

Wat men bij een opgraving vindt, is te onderscheiden in drie groepen, te weten:

- grondsporen, bijvoorbeeld van ontwatering, van een uitgegraven sloot;
- sporen van bewoning, bijvoorbeeld van een stookplaats (door de hitte van het stoken op steeds dezelfde plaats klinkt de grond in);
- ook van de begraving der doden zijn vaak sporen te vinden.

Ook bewoners van vroeger hadden afval: de droom der archeologen is zo'n afvalkuil. Daarin is van alles te vinden over het dagelijks leven in vroeger tijden. Slachtafval (beenderen, horens), scherven van kapotte potten en pannen en kapot gegaan huishoudelijk gereedschap. Rond de plaats der bewoning zijn nog vele zaken te vinden die doordat zij in het grondwater lagen, nog niet verteerd zijn. Bijvoorbeeld een leren riem of muts, zaken die uit been gesneden werden, bijvoorbeeld een kam of ringen en soms, ook dat werd vroeger al gedaan, een benen schaats (glis).

Uiteraard zaken die van gebakken klei werden gemaakt, een heel slim huishoudelijk hulpmiddeltje van onze voorvaders (of -moeders?) was de vuurstolp. 's Avonds werd het vuur bijeengehaald, de vuurstolp werd eroverheen gezet en de volgende morgen had men, met wat pokken in de as, weer vuur.

Wij zagen op een aantal dia's hoe men bij zo'n opgraving te werk gaat. Alles wordt aangegeven op kaarten en zeer secuur nagemeten. Niet geheel zonder gevaar overigens, dat graven zo diep in de grond. Een dia van een verzakking gaf dat duidelijk aan. De amateurs moeten dus niet alleen naar beneden kijken, maar ook om zich heen.

Na het verzamelen van alle gegevens en scherven komt dan thuis een zeker zo langdurig en belangrijk karwei: het rangschikken van de gegevens en het wassen, spoelen, drogen en nummeren van de vondsten. En dan puzzelen: het passen en meten om te trachten van vele scherven

één geheel te maken en het te dateren. Daarbij wordt natuurlijk veel gebruik gemaakt van foto's en afbeeldingen; de familie Ratsma heeft een kleine bibliotheek daarover. Elke tijd heeft zijn specifieke vormen en materialen. Bij die datering hoorde ik overigens weer een voor mij onbekende term: stratigrafie. Dat wil zeggen: in welke laag is het gevonden.

Met dank aan de familie Ratsma besluit ik deze impressie.

G.M.H. Eijkenaar-van der Haak

OUD-BARENDRECHTER 75 JAAR GETROUWD

Op zaterdag 8 september 1984 vierden Izaäk Gijsbertus de Deugd en Adriana van 't Hof hun 75-jarig huwelijksfeest in het gereformeerd bejaardenhuis Waelestein te Rotterdam. Hun leeftijden zijn 97 en 93 jaar.

Namens Koninging Beatrix werden zij gelukgewenst door haar kamerheer Drion, die met zijn echtgenote aanwezig was. Burgemeester Peper bood namens het gemeentebestuur van Rotterdam een bloemstuk aan.

Hoewel een 75-jarig huwelijk iets zeer bijzonders is, zouden we hieraan geen aandacht besteden als het alleen om een Rotterdams echtpaar ging. De heer De Deugd is echter Barendrecht van geboorte en daarom deze vermelding.

Izaäk Gijsbertus de Deugd werd hier op 10 januari 1887 geboren in het huis D 117 als zoon van Izaäk Gijsbertus de Deugd, arbeider, geboren te Barendrecht in 1850, en Adriana den Otter. Na haar overlijden hertrouwde de vader in 1892. Met hun twee dochters en zoon Izaäk Gijsbertus vertrokken de ouders op 17 april 1907 van Barendrecht naar Rotterdam, waar Izaäk in 1909 trouwde.

De heer De Deugd was landarbeider in Barendrecht tot zijn vertrek op 20-jarige leeftijd.

Naar aanleiding van het bovenstaande vragen wij ons af, welk echtpaar in Barendrecht het langst gehuwd is geweest.

Wie kan ons inlichten?

A.M. Overwater

BEZOEK VAN DE AMBACHTSHEER

De huidige ambachtsheer, Mr. Karel Hendrik Gaarlandt (geboren 1909), was met zijn echtgenote op 6 december 1983 onze gast bij de herdenking van 500 jaar bedijking van de polder Binnenland in de Dorpskerk van Barendrecht. Bij een bezoek aan hem op 20 maart l.l. bleek mij, dat de heer Gaarlandt onze gemeente nauwelijks kende. Een uitnodiging om een dag naar Barendrecht te komen, werd daarom gaarne aanvaard.

Donderdag 20 september kwamen de heer en mevrouw Gaarlandt uit hun woonplaats Amersfoort naar onze gemeente, waar zij om elf uur op het gemeentehuis door burgemeester J. van den Brink werden ontvangen. Bij een kopje koffie vertelde de burgemeester over de laatste ontwikkelingen van Barendrecht en beantwoordde hij vragen over andere gemeentelijke wetenswaardigheden. Daarna zorgde de burgemeester voor een rondleiding van de gasten door het gemeentehuis.

Nadat wij met ons viereen de lunch hadden gebruikt, maakten mijn vrouw en ik met het echtpaar Gaarlandt een uitgebreide tocht via polders en langs dijken door oud en nieuw Barendrecht, waarbij alle bezienswaardigheden de nodige aandacht kregen. Station, zwembad, Molenvliet, Dorpskerk, recreatieschap Oude Maas, restant Barendrechtse brug, tunnel, olieboortoren, oude boerderijen, nieuwbouwwijken, enz. werden bezocht.

Omstreeks drie uur aanvaardden de heer en mevrouw Gaarlandt de thuisreis. Mede dank zij het goede weer kregen zij een goed beeld van onze gemeente. Enige dagen later bleek mij uit hun schrijven, dat zij dit bezoek zeer op prijs hebben gesteld.

A.M. Overwater

OVER DE MATTENBIES

Door getijdenwerking ontstonden van oudsher in en langs de benedenrivieren en de Hollandse en Zeeuwse stromen platen en slikken. Wanneer het land hoog genoeg is ontstaat er plantengroei; als eerste verschijnt de tot 1,25 m hoge driekantige bies. Op nog wat hoger land groeien zeebies - met vrij veel blad - en de stoelenmattersbies; de laatste, evenmin als de driekantige bies, bezit geen bladeren. De zeebies zou in korte tijd het land geheel overgroeien, maar in de winter strijken de wilde ganzen in grote getale neer op de biezenvelden. Ze doen zich daar te goed aan de wortels en de zich daaraan bevindende knolletjes van de zeebies. Zodoende wordt de zeebies op natuurlijke wijze in bedwang gehouden.

De pachters van het land waarop mattenbiezen groeien zorgen er wel voor, dat geen andere planten de kans krijgen de mattenbiezen te verdringen.

Op de slikken en platen groeien diverse soorten biezen: de driekantige bies, de reeds genoemde zeebies en de mattenbies; bij de laatste komen twee ondersoorten voor, de echte mattenbies en de ruwe bies. Deze soorten kunnen onderling kruisen. Indien ook de driekantige bies voorkomt, en deze kruist met de mattenbies, dan geeft dat, als het land maximaal hoog is, biezen van een bijzonder goede kwaliteit.

Van de zeebies zou men denken, dat deze bies alleen in zout milieu zou groeien; dit is echter niet zo. Ze kunnen ook in brak en zoet water gedijen. Als de grond goed is kunnen ze een hoogte bereiken van wel twee meter.

Sedert de afsluiting van het Haringvliet is de werking

van eb en vloed in de Biesbos, het Hollands Diep en het Haringvliet minimaal. Bovendien is de waterstand zo laag geworden, dat de meeste gorzen niet meer onder water komen. Hier echter, langs de Oude Maas, bestaat nog voldoende verschil tussen hoog en laag water om biezen te telen, die goed van kwaliteit zijn. Het gaat echter wel met grote kosten gepaard, omdat rondom de gorzen kribdammen moeten worden gemaakt, anders zou de drukke scheepvaart, door haalgolven, al het land wegspoelen.

De biezen worden om de twee jaar, in de maanden juni en juli gesneden en gedroogd. Het snijden gebeurt met de hand en is een zeer zwaar werk. Om de biezen te drogen wordt een stelling gezet. Palen worden in rijen geplaatst, bovenlangs wordt een stevige lat bevestigd en onderlangs een touw gespannen. De schoven biezen worden aan de latten vastgebonden en de touwen dienen ter ondersteuning tegen het doorzakken en wegwaaien.

Wanneer de schoven biezen eenmaal aan de stelling staan wordt de band waarmee ze bijeen zijn gebonden iets naar boven geschoven en het onderende wijd uitgezet om het drogen te bevorderen.

Na enkele dagen worden de schoven binnenstebuiten gekeerd om verder te drogen en broeien te voorkomen. Zonodig gebeurt dit wel tien keer om de twee of drie dagen. Als de biezen droog genoeg zijn om van de stelling te worden gehaald (het dikke, groene onderende is dan nog niet droog) worden ze opgeklampt. De dikke, groene onderenden bevinden zich nu aan de buitenkant en kunnen op die manier het nog aanwezige vocht kwijtraken. Wanneer de lucht bijzonder droog is, komen ze aan de klamp droog; is dit niet het geval dan worden ze omgezet of de schoven worden met zonnig weer in rijen op de grond gelegd met de groene onderenden boven.

Dat is een drukke tijd met lange dagen.

Wanneer de biezen te droog worden, kunnen ze breken; daarom worden ze bij zeer droog weer alleen 's avonds, wanneer de lucht vochtiger is, van de stelling gehaald. Begin oktober, soms vroeger, zijn de biezen droog genoeg om te worden afgeleverd. Zonodig worden ze eerst gesorteerd en daarna gewogen.

H. Kraaijeveld

DE GRAFZERKEN IN DE NEDERLANDS HERVORMDE DORPSKERK

"Klankbord" de Hervormd-Gereformeerde Kerkbode van 17 november j.l. vermeldde: "de stoelen liggen de komende dagen op de banken, want er worden wat scheuren gevoegd en hier en daar wordt opnieuw gewit".

Aha, dachten we: is er ook gelegenheid een intekening, een plattegrond te maken van de ligplaats van alle grafzerken? Het lukte dank zij de inzet van enkele leden.

Er staan 44 zerken op en drie liggen buiten de kerk.

Maar Kees Hoek schreef in zijn artikelenserie: "Het kerkgebouw en zijn omgeving": Er waren 57 zerken in de kerk en 7 daarbuiten! Navraag bij zijn kleinzoon leerde, dat dit een telling moet zijn van vlak voor de restauratie. 64 toen en 47 nu. Dat is een onaannemelijk en voor ons nog onverklaarbaar verschil.

We weten, dat er van wat brokstukken "een leuk terrasje" is aangelegd bij de ingang van de consistoriekamer. Dat schreef ds. De Reus op 7 juni 1962 in nr. 53 van "Achter de Schermen". We vonden nog enkele stukken. Alles te zamen misschien de grootte van 1 à 1½ zerk.

In 1922 is er een boek verschenen over zerken, van de hand van Mr. Blois van Treslong Prins. Hij beschrijft er 23 in de kerk; 22 daarvan vinden we terug, nr. 11 nog niet.

In 1957 is een aanvulling gepubliceerd in "Ons voorgeslacht" over 7 zerken. Eén daarvan, de zevende, is door Kees Hoek gevonden tijdens de aanleg van de centrale verwarming in 1938. Die is er ook nu nog. Het lijkt ons toe, dat de schrijvers de zerken niet gezien hebben, maar er ergens een notitie over hebben gevonden. Maar ze vermelden geen bron

Herinnert een Uwer zich iets over deze materie?

Elk gegeven is ons zeer welkom. We moeten ons onderzoek een keer afronden. De kerkvoogdij en Monumentenzorg zijn al bevraagd, zonder enig resultaat. De architect is enige jaren geleden overleden en het betreffende dossier is, zo werd ons op 10 december j.l. medegedeeld, vernietigd!!

In eerder genoemde serie "Achter de Schermen" lazen we o.a.: De opzichter vertelde dat de grafzerken in kaart zijn gebracht.

We gaan nu nog uitzoeken of die persoon nog leeft en 70 ja, waar hij woont, maar het is logischer dat zijn aantekeningen, kaart of rapport destijds in het dossier beland zijn en dus nu ook weg. Maar het is een strohalm.

Wie van de lezers kan ons direct of indirect iets wijzer maken? Elk klein stukje, schijnbaar onbelangrijk, kan ons mogelijk iets verder helpen.
Telefoon 01806 - 18142 (of 13200).

G. van der Schoor

BOEKENNIEUWS

"Van Dokters en Dorpen", 112 pag. van foto's voorzien, prijs f 14,50, verkrijgbaar bij boekhandel Bert Onnink te Barendrecht.

Uit De Schakel van 20 september j.l. schrijf ik enkele zinnen over, om met de laatste te beginnen: "De historische gegevens uit de verschillende dorpen zullen door de velen die geïnteresseerd zijn in de lokale geschiedenis zeker geapprecieerd worden". ".... ook voor inwoners van Barendrecht en Heerjansdam, omdat enkele tientallen bladzijden gewijd zijn aan de geneesheren en geneeskunst in deze gemeenten".

Voor beide gemeenten schreven de heren A.M. Overwater, dokter H. de Roest en F. van 't Zelfden; op zichzelf reeds een aanbeveling.

Weer elders in dit boekwerkje trof ik gegevens aan, die voor mij een meer dan tachtig jaar oud familieverhaal ondersteunden en nog weer extra inkleurden. Zoiets zal ongetwijfeld meerdere, mogelijk vele lezers overkomen. Ook wat enkele foto's betreft, een kostelijk boekje. Uitgegeven bij het 100-jarig bestaan, Afd. "Zuid-Hollandse Eilanden" Kon. Ned. Mij. tot Bevordering der Geneeskunst.

Opbrengst bestemd voor Ned. Ver. voor Blinden en Slechtzienden.

Het boekje was tijdelijk uitverkocht, maar is nu weer leverbaar.

H. van Herwerden

Vervolg Boekennieuws op achterzijde omslag.

BEZICHTIGINGSTIJDEN VERZAMELINGEN

Rondleidingen in groepen van tien personen (voorlopig alleen op woensdagmiddag of woensdagavond).

S.V.P. telefonisch aanmelden vooraf op nr. 18142.

Bij geen gehoor:

voor woensdagmiddag bij de heer P. van Bergeijk,
tel. 12252

voor woensdagavond bij de heer A.G. van de Garde,
tel. 14423

+::+::+::+::+

CONTRIBUTIE

Minimaal f 13,50 per jaar. Het beschikbaar stellen van een extra bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Overmaken van de contributie kan geschieden op bankrekening

nr. 64.42.22.204 bij de Credit Lyonnais Bank Nederland te Zwijndrecht; gironummer van de bank: 51 40 20.

of

op gironummer 25 30 926 t.n.v. de Historische Vereniging Barendrecht.

+::+::+::+::+

Contactpersoon WERKGROEP BODEMONDERZOEK:

Mw. H.A. Plomp-Monshouwer

Develsluis 6

Heerjansdam

tel. 01857 - 1923

Contactpersoon WERKGROEP GENEALOGIE:

Hr. A.M. Overwater

Jaagpad 65

Barendrecht

tel. 01806 - 12152

Contactpersoon WERKGROEP MICROFILMS J. SCHOP

Hr. H. Oldenhof

Rietgors 7,

Barendrecht

tel. 01806 - 19273

+::+::+::+::+

Robert Rentenaar,

Vernoemingsnamen. Een onderzoek naar de rol van de vernoeming in de Nederlandse toponymie.

Proefschrift Amsterdam, 1984. ISBN 90 70389 10 X

XX + 454 blz., 11 krtn, prijs f 49,--.

Deel 5 van de reeks: Publikaties van het P.J. Meertens-Instituut (Postbus 19000, 1000 GW Amsterdam).

Bestellen bij genoemd instituut.

Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek (1984), ISBN 90 704 1309 4.

350 blz. 52 illustraties en grafieken, gebonden, formaat 16 x 24 cm.

Prijs f 45,--; verkrijgbaar bij de erkende boekhandel.

Meer uitgebreide informatie, alsmede de inhoud van de boeken is te verkrijgen bij de redactie van het Contactblad.

BESTUUR EN REDACTIE WENSEN U

Prettige

Heestdagen